

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaszállítására
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Husvétii cikkek.

(—a.) Mióta Deák Ferenc emlékezetes husvétii cikke megjelent a régi Pesti Napló hasábjain s megindította vele Magyarország alkotmány fejlődésének új korszakát, minden valamire való magyar újság ambíciójának tartja, hogy husvétii cikkeivel irányítólag hasson a politikai életre.

A mostani husvét bizony olyan politikai viszonyok között köszöntött reánk, hogy valóban nagy szükség lett volna a Deák Ferencéhez hasonló husvétii cikkre.

Nem mondhatjuk, hogy hijjával letünk volna a husvétii politikai cikkeknek, de sajnos, az igazi nem érkezett meg.

A parlamenti többség nagytekintélyű vezére Kossuth Ferenc pártjának két lapjában is cikkezett, de egyik sem éri el ismeretes márciusi levelének a hatását sem.

A vezér mint mindig, úgy most is nagy politikai tapintattal, bölcseséggel és mérséklettel nyilatkozott, de egyúttal a mi nagy bajt jelent, nagyon nagy, talán tulságos aggodalommal is. Aggodalma két-
től irányban nyilatkozik. Egyrészt attól tart, hogy keveset tudnak kieszközölni a kormánytól, másrészt félti a koalíciót és

pártját, hogy a nehéz helyzetben nem elég szilárdul fogják megállani a helyüket. Nekünk úgy látszik, hogy ez az utóbbi aggodalom nagyon tulzott. Barabás és Ugron nyilatkozatából legalább azt a meggyőződést merítettük, hogy a párt nagyobb rázkódtatás nélkül fogja követni vezérét. Az kétségkívül nagy baj, ha a vezér maga rezignált; de bizunk benne, hogy Kossuth mérséklete és politikai bölcsessége ezuttal is meg fogja találni a súlyos és bizonytalan helyzetből a kivezető utat nemcsak a maga és pártja, hanem az egész ország és a nemzet számára is.

Husvétii cikk dolgában kedves meglepetést hozott a néppárt hivatalos lapja, az Alkotmány, melynek husvétii vezércikkét a magyar publicistikának legelső mestere, báró Kaas Ivor írta.

Négy év óta sajnálattal nélkülözötte a magyar parlament és a magyar hírlapírás a nemes báró működését. A nemzeti küzdelem végén Kaas Ivor báró tudvalevőleg némileg meghasonlott pártjával. Ő a nemzeti küzdelem sikerén felbuzdulva, elérkezettnek vélte az időt arra, hogy a néppárt adja fel a 67-es alapot. Pártja azonban tovább is megmaradt azon, s e miatt Kaas Ivor báró, kinek oly nagy

része volt a küzdelemben, ki a vezérlőbizottságnak is tagja volt, félre vonult nemcsak a politikától, hanem a hírlapírástól is. A képviselőház folyosójára, melynek élete újabban politikai befolyás tekintetében ismét növekedett, el-el ment, de különben nem vett részt semmiféle politikai mozgalomban.

Hogy most ismét a porondra lépett, ennek nagy oka van. A fuzió szele kísért s arról is rebesgettek, hogy abban esetleg a néppárt is részt venne. Ennek ugyan nincs pozitív alapja. Sőt már az újévi tisztelgéskor kijelentette a párt szónoka Zichy Nándor gróf előtt, hogy a néppárt a fuzió esetére is fenntartja külön állását, a fuzió után keletkező párttal esetleg szívesen lép ismét koalícióba, de a fuzióban nem óhajt részt venni. Ennek dacára is minduntalan felmerült a sajtóban a hír, hogy a néppárt, legalább is annak nagyobb része, egyeseket névszerint is felsoroltak, részt fog venni.

Ennek az eshetősége riasztotta fel a nemes bárót s birta arra, hogy újra a küzdőterre lépjen. Mesteri tollával gyönyörűen vázolja annak a szükségességét, hogy a néppártnak, mint a magyar keresztény politika parlamenti képviselőjének, fenn kell maradnia. A néppárt nem

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A koldus meséje.

Írta Uffe th József.

Adjon az Isten erőt, egészséget, boldogságot! szinte korusban hangzik a templom előtt üldögélő koldusok ajkairól, amint egymást tullicitálva iparkodnak könyörületre birni jobb sorsban levő embertársaik szívére. A sok nyomorék között egészen eltűnik egy mintegy 50 év körüli elég erős testalkatu férfi, akinek szerencséje is ez a körülmény, mert így gyakrabban részesül jószívű emberek könyöradományáiban.

Egy idő óta azonban megszakadt a koldusok közt a közös érdekalkotta fegyelem. Nem tartották méltányosnak, hogy a munkabíró férfi, nyomorékokhoz hasonlóan egyformán részesedjen a gazdagok filléreiben. Nem sorakoztak többé egymás mellé, hanem kettesével-hármasával több csoportra oszlottak. Csak annak az egy embernek, akire egymás iránti kenyérgyűlölségük legjobban kiterjedt nem akadt társa. Elhúzódott tehát koldustársaitól s egy oszlop mellett keresett menedéket.

Bizony keservesen tapasztalta, hogy azt a kevés könyöradományt is, tényleg nem ember-

társainak, hanem a többi koldusoknak köszönhetette, mert most, hogy nem volt a többiek sorában, nem akadt egy sem aki rajta segített volna. A járókelők legnagyobb része, elég hangosan adott jelt fölháborodásának, sőt azok akik egyáltalán nem szoktak részt venni a könyörület munkájában, azok is ő vele mentegődtek.

— Nézze csak ezt az erős, munkabíró koldust. Hát érdemes ezeknek a baján segíteni. Hiszen jobb dolguk van mint bármelyikünknek. Munka, fáradtság nélkül a legcsinosabb jövedelemre tesz szert. Mert fájdalom akadnak bolondok, akik még táplálják ezt a veszedelmes csöcselék népséget.

Három nap óta nem kapott egy fillért sem, három napig kibirta, hogy egy falatot sem evett. Harmadnap délfelé végleg elgyengülve betámolygott a szűz anya oltárához. Leborult az oltár lépcsőjére s hő imában kérte, legyen közbenjáró az Istennél, hogy szabadítsa meg gyöttrődésétől. Imájában buzgón elmerülve úgy érezte, hogy valami kéjes zsibbadás vesz rajta erőt, lassan-lassan mindjobban hatalmába keríti. Először megpróbált ellenállani, de ereje egyre fogyóban, végre nem tudta megkülömböztetni a körülötte levő tárgyakat, s elveszté eszméletét.

Künn a koldusok összesugtak. Megtréfál-

ják most az öreget azért a pár nyomorult filléréért, mit előlük elszedett. A takarítással megbízott asszonyok egyike rendesen átadta a kulcsot egy öreg koldusnak, aki délben bezárta a templomajtót, s délután 3 órakor ismét kinyitotta.

Rázárták az öreget az ajtót. Milyen dühös lesz ha nem tud kijönni. Most is bizonyosan beszélt, azért tántorgott olyan nehezen be a templomba.

A koldus pedig odabenn nem is sejtett semmit a történetből. Egész más világban járt az álmok országában, mely a mesevilág és valóság közt van s szabadon barangol mindkettőben.

Álmodott...

Alig huszonnégy éves fiatal ember volt Döbrentei Elemér, egy pesti gázgyárnak jól fizetett hivatalnok, midőn belebolondult a csábitó szépségű Dobozinába. Elvált asszonyi fiatal-sággal, kacérsággal, szépséggel, mind megannyi varázsfegyver volt a különben józan életű Döbrentei ellen, hogy teljesen elveszítse az esztét.

Éppen három hónapig tartott ez a liaison s mire vége lett Döbrenteiének volt háromezer forint adósága, a szép asszonynak pedig újabb összegek kellettek. Átpártolt tehát katonákhoz

A tavaszi idény beálltával

kézimunkák, hozzávalók, rövidárak, szallag- és csipkediszek, keztyük, harisnyák, övek, nap és esőernyők, fűzők, zsebkendők, kötények, fátolok. Vidéki rendelvények pontosan eszközöltenek.

ajánlom a n. é. vevőközönség b. figyelmébe dusan felszerelt rak-táram a legolcsóbb versenyen kívüli árak mellett u. m.

TÁTRAY GUSZTÁV
NAGYVÁRAD, Rákóczy-ut 4. sz.
Telefon 783. szám.

vehet részt a fuzióban, mert nem mondhat le elveiről.

Nem is szabad ezt tennie.

»Uj pártalakulás csak azoknak kell, akiknek elvük nincs, vagy céljukat eltevesztették.« «A néppárt megtartotta hitét és bizva küzdött nem sikertelenül.»

»Mi nem akarunk sem cukor lenni a kormány feketekávéjában, sem trágya a liberális szántóföldjén.«

Ilyen és hasonló szállóigékké váló velős mondatokban fejezi ki álláspontját Kaas Ivor s ezzel nemcsak a néppárt utját szabja meg, hanem magát és jövőendő politikai és publicistikai működését is oda szegezte a néppárthoz s ennek céljához a keresztény Magyarország restaurációjához.

Ez a husvéti cikk kedves meglepetés és értékes becses husvét ajándék a keresztény Magyarországnak és a magyar publicisztikának.

Wekerle Bécsben.

Wekerle miniszterelnök ma reggel Bécsbe utazott, ahol délután közös miniszteri tanácskozás lesz, melynek a román és szerb kereskedelmi szerződések fogják a tárgyát képezni.

A miniszterelnök előreláthatólag a király előtt is meg fog jelenni, hogy a parlamenti helyzetről jelentést tegyen. A döntés már csak napok kérdése, amennyiben a magyar kormány még e hét végéig hivatalosan is értesítést fog nyerni arról, hogy az osztrák kormány a kartellbank alapján nem kíván tárgyalni.

Parlamenti körökben nem titok, hogy ő felsége nem hive az önálló banknak és különben is az az álláspontja, hogy ezt a kérdést a két kormánynak alkotmányos uton kell elintézni. Ilyen körülmények között biztosra vehető, hogy a magyar kormány — mint azt Kossuth két husvét cikkben is bejelentette — a jövő héten le fog mondani. Egész biztos az is, hogy ő felsége a lemondást nem fogja el-

s egy tüzerkapitány fizette ki ezentul azokat a ruhakontókat, amelyeket Döbrentei nem tudott kifizetni.

Döbrentei azonban nem tudott belenyugodni a sors illetén való változásába. A szép asszony egy darabig kérlette s azután megúván a dolgot, kiutasította Döbrenteit a kapitánnyal, amibe ez szintén nem akart belenyugodni s így párbaj lett e dologból. Döbrentei kapott egy golyót az ágyékába s ezzel végleg elintéződött az affair.

A gyárból természetesen elbocsátották s mire egy fél évi betegeskedés után kikerült a kórházból kenyér nélkül maradt. Még mindig fájt neki a szép asszony ütötte seb s így nem érezte annyira a szegényt, amely a jó barátoknál történt hiábavaló kilincselgetéssel érte.

Volt egy szegény rokona, akire azelőtt rá sem nézett. Evvel jött véletlenül össze, aki besegítette munkafelügyezőnek a gyárba s most már örült, hogy ilyen munkát is tudott kapni. Lassanként jobb keze lett a munkavezetőnek, aki teljesen rábízta a felügyeletet a munkások felett.

Jókora összeget törlesztett már a 3000 frt. adóságba amidőn a végzet újra asszonyt sodrott az utjába.

A már férfi kora javában levő munkavezetőnek alig huszonöt éves fiatal feleségéről nagyon sokat beszéltek a gyárban. A fiatal asszony állítólag már addig is nagyon könnyelmű életet folytatott, de most, hogy főköti alá került, még szabadabb életet élt. Nem maradt

fogadni, mire a kormány kísérletet fog tenni arra, hogy a többséget egy oly megoldásnak nyerve meg, mely a közös bank szabaddalma 1917-ig való meghosszabbításának alapján létesülne.

Minden jel arra mutat, hogy ez a megoldás a kormánynak sikerülni fog. Legfeljebb az fog megtörténni, hogy Justhék és Hollóék mintegy harminc emberrel ellenzékbe mennek. Ha ez a csoport a Ház működését obstrukcióval akasztaná meg, úgy a kormány feloszlatná az országgyűlést és új választásokkal kísérelné meg az új egységes guvernementális párt megalakítását. Sokkal valószínűbb azonban, hogy a Wekerle kormány a bank-kérdést minden nagyobb baj nélkül fogja elintézni.

Budapestről jelenti tudósítónk, hogy a közös miniszteri tanácskozások Bécsben nem tegnap voltak, hanem ma, szerdán délután lesznek. Ezen tanácskozáson a két kormány között felmerült ellentétek kiegyenlítése lesz a cél.

Darányi Ignác már tegnap délután elutazott, Wekerle és Szerényi ma mennek Bécsbe.

A bank tárgyalások a két kormány között különben vasárnap lesznek. Ezen a magyar kormány részéről Wekerle, Kossuth, Zichy Aladár, Apponyi miniszterek és Szerényi vesznek részt. Valószínű, hogy Andrássy Gyula is jelen lesz az értekezleten. Kossuth Ferencnél az utazást megelőzőleg értekezlet lesz.

Kavarodás a 13-ik patika ügyben.

Egyszerre két gyógyszerész ügye érkezett le Nagyvárad városához a belügyminisztertől. Raák Gyula okl. gyógyszerész a 14. gyógyszerészre kért engedélyt, amelyet Zöldfa-utcán óhajtott felállítani. A miniszter értesíti a várost, hogy az engedély iránti kérelem már tárgytalan, mert Raák Gyulának más városban adott gyógyszerész nyitására engedélyt.

A másik patika-ügy nem ilyen egyszerű. A 13-ik gyógyszerész nyitásának adomá-

nyozási jogát a belügyminiszter Nagyvárad város közigazgatási bizottságára ruházta. A március hó 4-én tartott ülésen a közigazgatási bizottság többsége a 13. gyógyszerész felállításának jogát Csanády Kálmánnak adományozta.

Ezzel azonban még nem záródott le a nevezetes patika-ügy, mert a kisebbségben maradt másik pályázó: Medvigy István március 18-án, tehát 15 napon belül, felebbezést adott be a közigazgatási bizottság határozata ellen.

Tegnap leérkezett Nagyvárad városához a belügyminiszter leirata, amely szerint jóváhagyja a közigazgatási bizottság határozatát, amelylyel Csanády Kálmánnak adományozta a patika jogát.

Az egész dologban az az érdekes, hogy a 15 napon belül beadott felebbezést nem küldték fel a belügyminiszterhez s az itt van most is elintézetlenül, anélkül, hogy arról értesítettek volna a belügyminisztert. Erre pedig lett volna mód, mert a belügyminiszter egy ízben már vissza is küldte a közigazgatási bizottság határozatát, azzal, hogy az összes iratokat küldjék fel. Ennek eleget is tettek, csak a felebbezést hallgatták el s tették át a főispánhoz.

A városházán akként magyarázzák a dolgot, hogy ebben az ügyben felebbezésnek nincs helye, mert nem véghatározatot hozott a közigazgatási bizottság, hanem jogot gyakorolt, mikor a patika jogát Csanádynak adományozta, felebbezni pedig csak véghatározat ellen lehet. A felebbezést tehát, mint jogalap nélkülít, a főispán hivatalból visszautasítja s majd ezen visszautasítás ellen (!) lehet felebbezni.

A mi véleményünk az, hogy a közigazgatási bizottság ülése teljesen törvényszerűen ment végbe, tehát bizonyosra lehet venni, hogy a felebbezés dacára, jóváhagyta volna a belügyminiszter a patikajog adományozását Csanády Kálmánnak, de most már nem is arról van szó, hogy kinek szavazták meg a jogot, hanem arról, hogy a felebbezés visszatartására tudnak e a városházán törvényes alapot kimutatni; mert ha nem, akkor a legvakmerőbb törvénytétést követték el, mely még annál su-

ez titokban a férje előtt sem, aki azonban nagyon szerette a feleségét s beteges ember léte megborzadt, hogy esetleg elkergesse az asszonyt s egyedül maradjon. A munkások azonban, akik szigorúsága miatt gyűlölték Döbrenteit, fölbőszítették ellene a munkavezetőt.

Döbrentei kerülte az asszonyt. Ennek pedig tetszett a szép szál ember s minden alkalmat megragadott, hogy beszélhessen vele. A sok csábítás végre megingatta Döbrenteit s egyszer elfogatta a légyottot. A munkásoknak gondjuk volt, hogy a munkavezető rajta csipje őket.

Nem volt többé maradása a gyárban. Bevádolták, hogy tulszigorúságát pénzzel nagyon könnyen lehet enyhíteni, s hogy ily módon a munkások keresetük egy harmadát neki kénytelenek átadni. Az öreg munkavezető készséggel segített igazolni a vádat, aminek jóformán semmi alapja sem volt, de rábizonyították, hogy egy munkás, aki tényleg kedvét akarván keresni egy sétatopot ajándékozott s ő ezt elfogadta. Három havi felmondással utnak eresztették.

Elmult harmincöt éves s ismét azon a ponton volt, hogy elgondolkozott vajjon nem volna-e jobb végét vetni kálváriájának, de nem volt ereje hozzá.

Beállott munkásnak. Megtört büszkesége s elment könyörögni egyhez a régi jó ismerősök közül, aki kivitte, hogy egy gyufagyárba fölvegyék, de kikötötte, hogy egy szóval sem említi, hogy a protegálójá jó barátja volt hajdanában. Az ilyesmi nem emeli a tekinté-

lyét, a protegálóját pedig súlyosztatja. Még így is hálával tartozott ennek az embernek.

Husz esztendő telt a folyó levegőben, husz esztendő keserves átkinlódása célhoz jutatta. Kifizette az egyszerű munkás azt, amit a könnyelmű gavallér elmulasztott. Testét nem törte meg a sok küzködés, egészséges maradt, de lelkét tönkre tette a multak családása. Nem volt kedve többé dolgozni. Valami gögös elbizakodottság vett rajta erőt. Nem volt többé az engedékeny, szelidlelkű munkás, aki szinte kiűnt a többiek közül. Durva lett társaival, engedetlen föllebvalóival, s egy napon amikor megkorholták fölkapott egy kalapácsot s utána vágta a most már kétségbeesetten menekülő munkafelügyelőnek,

Hirtelen haragiában azonban szerencsére eltévesztette a célt s a kalapács a falhoz vágódott. Neki pedig a zürzavarban sikerült elmenekülnie.

Más városba szökött. Munkakönyve ott maradt s így nem mehetett többé munkába, mert azonnal elfogták volna. Börtönbe pedig nem akart kerülni. Elégnek tartotta vezekelni, hogy szegény szemre elment ahhoz az asszonyhoz aki miatt legelőször bukkott el. Elpanaszolt mindent. Az kinevette, de segített rajta. Volt elég jó ismerőse, a multból akiknek egy szavába került, hogy megadták Döbrenteinek a koldulási engedélyt. Az összeköttetést természetesen ő is elhallgatta. Döbrentei vezeklésnek tartotta mind a hármát, a kinevetést a még mindig elég szép asszony szegyenkezését és a közbenjárását.

lyosabb, mert ismerve a viszonyokat, személyes motivumokra vezethető vissza az eljárás. Ez esetben, úgy hisszük, még Csanády Kálmánnak sem tett jó szolgálatot az illető tisztviselő. Az nem tűrhető meg, hogy a városházán egyes tisztviselők tultegyék magukat a törvényen s félrevezessék a polgármestert és a főispánt egyformán.

A dolog teljes tisztázást kíván, ami különben nem is marad el, mert a kérdést az érdekeltek a belügyminiszter elé viszik.

Katholikussá lett-e Thököly Imre?

A múlt hetekben újra végig futott a hír a napilapok hasábjain, hogy Thököly Imre katolikusként halt meg, mert élte utolsó évében Braconnier jezsuita atya a katolikus hitre térítette. A napilapok fúrgetollu emberei aztán nem vizsgálják e hír valódiságát, hanem gyorsan vonják le belőle a tarka-barka következtetéseket, hogy hát akkor nincs is neki helye a késmárki lutheránus templomban, hanem talán el kellene onnan hozni stb. stb.

Hát, hogy a külföldi lapok felelevenítik és valónak tartják a hírt, az érthető; de hogy magyar kath. lapok is tovább hirdetik, az helytelen s rovatvezetőik tudományát szégyeníti. Mert hiszen már több, mint 30 esztendeje végleg megállapította a magyar történetírás, hogy Thököly Imre lutheránusként halt meg.

A dolog úgy történt, hogy Thököly élte utolsó éveiben fűhöz-fához kapkodott, mert Törökországban nem akart meghalni. Egy alkalommal Franciaország konstantinápolyi nagykövete Ferriol marquis említette neki, hogy ha Isten sugallatából a kath. egyházba vételné fel magát, tisztességes és dicső menedéket találna Franciaországban, vagy a pápai államban. — Thököly erre érintkezésbe lépett Konstantinápolyban Galata nevű városrészében lakó jezsuita atyákkal és titokban letette a kath. hitvallását. — Erre Braconnier atya csakugyan Rómába utazott Thököly menekülésének kieszközölése végett.

Leült a többi koldusok közzé, de egy könyörgő szó nem jött ajkára. A többiek szármalmas kinézése megindította az embereket s ő is kapott a koldus fillérekből, de most azok is ki akarták közönsíteni maguk közül.

Főlébredt azaz csak az élet utolsó küzködése volt ez a halállal. Kinyitotta szemét, de nem birt eszmélni. Ugy tetszett mintha a szűz Mária szobra megelevenednék s leszállna hozzá s megsimogatná arcát.

Künn zsi-bongás támad. A koldusok jöttek s odamentek az oltárhoz, ahol mindegyre jobban üvegesedő szemmel nézett meredten az ő gyűlölt érdektársuk.

Meghalt! mondja valaki s egy öreg koldusasszony lehajolt, hogy meghallgassa szívverését. Közben ráteszi kezét arcára, hogy bizonyosabban mondhassa meg az eredményt a kétség és remény közt várakozó koldusoknak akik szinte áhitattal lesik a már tapasztalt koldusasszony ítéletét.

Az öreg ember pedig érzi még arcán a koldusasszony meleg érintését. Összekeveredik a fantázia a valósággal s haláltusájában megnyugvást talál, hogy Isten anyja szállt le az ő megvigasztalására.

— Szűz anyám rebege a koldus. Oltalmazd meg bűnös fiadat.

— Meghalt jelenté ki határozottsággal a koldus asszony s szavait megerősíti, a telefonon előhívott rendőr orvos is.

Csak hogy a dolog nem ment olyan könnyen s 1705. szeptemberig semmi biztos hír nem érkezett arról, hogy a francia király Thökölyt országába fogadná. Thököly pedig szeptember elején súlyos beteg lett. Szeptember 3-án irt végrendeletében úgy rendelkezik, hogy mostoha fia, II. Rákóczy Ferenc, őt egy lutheránus kerített kulcsos város templomába temettesse. Szeptember 10-én pedig pótvégrendeletet (codicillust) irt s abban e nevezetes nyilatkozatot teszi: »Recognasco, me multa habuisse colloquia cum reverendo patre Societatis Jesu . . . ego autem fateor, nunquam me cum eo sincere tractasse, omnibus igitur illis contradico, reprobo . . . adjuro etiam confidentiosos meos familiares . . . ut sepulturam et ceremonias ex parte catholici Patris in casu agonis et mortis ne permittant circa me.« (Századok. 1874. 583. l. Angyal D. Thököly Imre, 1888. 273—76. l.). Három nap múlva Thököly Imre meghalt.

A ki maga megvallja, hogy csak képmutatásból tette le a kath. hitvallást, a ki halálos ágyánál és koporsójánál nem tűr maga mellett kath. papot, igazán nem érdemli meg, hogy katolikusként nevezessék. Mint igazi lutheránus, maradjon ő csak a késmárki ág. ev. templomban.

A kath. hírlapírók pedig, ha írnak, jobban nézzenek utána a történeti tényeknek.

Karácsonyi János dr.

Zendülés Konstantinápolyban.

Ugy látszik, hogy Törökországban az alkotmány megadása nem hozta meg az óhajtott eredményt. Az új állapotokkal nem bírnak megbarátkozni s az elégtelenség itt is ott is felbukkan s kifejezésre jut. Annál veszedelmesebb ez a tünet, mert a katonai körökben van a gyökere. Az uralkodó ellen készül az elégtelenség kitörésre. A csapatoknál tört ki a zendülés. Konstantinápolyból nagyon zavaros dolgokról szólnak a legújabb értesülések.

Konstantinápoly, április 13. Ma reggel óta rendkívül nagy a nyugtalanság a városban. Stambulban a legborzalmasabb hírek vannak elterjedve. Azt beszélik, hogy a csapatok két táborra vannak oszolva és egymás ellen tüzelnek. A lakosságot óriási rémület fogta el. Stambulban az összes üzletek zárva vannak. Perában is nagy az izgalom.

Konstantinápoly, április 13. A zendülésre a jeladást az anatóliai zászlóalj adta meg, amely ma reggel kivonult a stambuli kaszárnyából és Szofták vezetésével követeli a vallási szenátusnak újból való behozatalát, vagy a kormány lemondását. Hír szerint az anatóliai zászlóalj és az eléjük küldött szaloniki vadászok között puskatüzelés volt, sőt azt is mondják, hogy mind a két részen több katona elesett.

A kormány rendeletet adott ki, hogy az egész helyőrség vonuljon ki a parlament és a porta megvédelmezésére. Stambulban és Galatában leirhatatlan a rémület. Elkerülhetetlennek tartják a katonai diktatúrát. Stambuli katonaság zárja el Galatától.

Konstantinápoly, április 13. A koszovói vilajet tisztjei is megtiltották az altiszteknak és katonáknak, hogy ima közben a szultán nevét kiejtsék. Ilyesmi csak a szultán halála esetén szokott történni és azért terjesztik most a szultán halála hírét, hogy a lakosságot valami nagy eseményre előkészítsék. A nagyvezér

megparancsolta, hogy a koszovói altiszteket fogják el. Az új török bizottság és a kormány a legnagyobb energiával igyekeznek azon, hogy a hadseregben mutatkozó fegyelméletlenségnek véget vessenek.

Konstantinápoly, április 13. A vizsgálóbíró elrendelte Horzsán Fémi holttestének a kiadatását.

Konstantinápoly, április 13. A katonaság Dudresben megszállta a távíó hivatait s sürgönyileg kérdészködött Stambulban, hogy a szultán él-e még. Sok főtisztet elfogtak s rögtönítélőbiróság elé állították.

Konstantinápoly, április 13. A felfegyverkezés a nép között nagy arányokat öltött. Feltűnő, hogy mindenkinek van fegyvere, legalább is egy browning-pisztolya. Konstatálták, hogy az utóbbi napok alatt körülbelül félmillió fegyvert adtak el.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Április 14. Kath. Kör záróünnepélye a püspöki palota dísztermében d. u. 5 órakor.

Április 18. A Biharmegyei Közművelődési Egyesület közgyűlése d. e. 11 órakor.

Előfizetési felhívás.

A tisztességes irodalom pártolása mindaddig üres jelszó marad, míg a közönség akarata tartalmat nem ad neki. Kezdeni kell pedig az az irodalommal, amellyel mindennap érintkezünk: a hírlapirodalommal.

Százezer koronát jóval felül halad, a második százezerhez közeledik az az összeg, melyet a központi katolikus sajtó támogatására a Sajtóegyesület eddig összegyűjtött. — Ilyen összegre a vidéki sajtó nem számíthat. De arra feltétlenül szükség van, hogy alapítvány helyett előfizetőkben gazdagítsuk azt a sajtót, melyet bátran tehet asztalára a család.

Lapunk a keresztény magyar családok újságja. Mindent megírni, de úgy megírni, hogy ne keljen a lapot szégyenkezve elrejtetni: ezt az elvet már akkor követtük, amikor még a társadalom nagy része nem is sejtette, minő méreg a pornografia s mily erős harc lesz szükséges annak leküzdésére. A mellett politikai irányunk vezéreszméje a független, keresztény, dolgozó Magyarország. Szent László városában Szent László virágzó Magyarországa lebeg előttünk ideálként.

Kérjük olvasóink támogatását, lapunk hathatós terjesztését. A kiadóhivatal, melynek vezetését Csávássy Gyula és fia vették át, mindent elkövet a lap megtehető kiállítására és pontos szétküldése körül s támogatja a szerkesztőséget nehéz munkájában. A kettőnek munkája azonban csak akkor vezethet sikerre ha harmadiknak beáll a munkába a legerősebb fél: a közönség.

A közönségért dolgozunk a közönséggel ehhez kérjük mindnyájunk támogatását.

Lapunk a legolcsóbb a helyi nagyobb lapok közt; előfizetési árai a lap homlokán olvashatók.

A Tiszántul szerkesztősége és kiadóhivatala.

* Személyi hír. Reismann Mór, a Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank vezérigazgatója üdüléséből visszaérkezett és az intézet vezetését átvette.

* **A katolikus kör hangversenye a püspöki palota dísztermében.** Ma, szerdán este lesz a nagyváradai katolikus kör nagyszabású előadása a püspöki székház dísztermében. A közönség körében oly nagy érdeklődés nyilvánult meg az előadás iránt, hogy a tágas terem zsúfolásig megtelik előkelő közönséggel. A hangverseny műsora a következő: 1. Részlet Lohengrin operából, Wagneről. Éneklő a székesegyház énekkara. 2. Schumann: Carneval de Vienne. Zongorán előadja Szalay Stefánia. 3. Dr. Lányi József püspök előadása. 4. Micaela dala Carmenből. (Bizet) Éneklő Ránffy Ilonka. 5. Beethoven negyedik triója. Előadják: zongorán Kiss Nóra, hegedűn Mazalik János, csellón Kürti István. 6. Regina Coeli, a Parasztszűzletből. Éneklő a székesegyház énekkara. Az énekeket Resch Mihály zeneanár kíséri zongorán. Az 5. és 2. koronás jegyek már mind elkelték, csupán még az 1. koronás jegyek kaphatók. A rendezőség azonban valószínűleg még gondoskodik újabb székekről s így néhány 2. koronás jegy még lesz a közönség rendelkezésére. A jegyek a meghívó felmutatása mellett megváltathatók Láng József könyvkereskedésében. A tiszta jövedelmet a kör könyvtárának céljaira fordítják. A hangverseny pont 5 órakor kezdődik.

* **Az egyetemi Rector ezüstmiséje.** Dr. Székely István a váradai egyházmegyének tudományos és egyházi érdemeiben kiváló tagja, tartotta ezüstmiséjét. Caendben visszavonulva, minden ünnepeltetés elől kitérve a nagyváradai Orsolya-zárda kis templomában mutatta be a hálaadó istentiszteletet az isteni Gondviselésnek egy negyedszázad alatt nyert kegyelmeiért. A szentmisét az Orsolya-zárda chorsán végig hallgatta a rector nővére M. Serafina, a tanítónő képezdének kiváló tanára, továbbá néhány nagyváradai rokonán és barátján kívül ott volt az ezüstmisén a jubiléumnak egykori spiritualisa Bundala Mihály dr. apátkanonok. Adjon az isteni ezüstmisés rectornek erőt és kegyelmet, hogy az új negyedszázadban hasonló tevékenységet tejhessen ki az egyház és a tudomány szolgálatában!

* **A kulturház építése.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága egy szűkebb bizottságot küldött ki a kulturpalota létesítése ügyében s a bizottságot kiegészítették a Szigligeti-Társaság kiküldötteivel. Az együttes bizottság ma, szerdán délután 4 órakor tartja alakuló ülését a városházán.

* **A vízvezeték kibővítése.** A vízvezetési és csatornázási bizottság tegnap rövid ülést tartott, amelyen foglalkoztak a vízvezeték kibővítésével. Rendes Vilmos vállalkozó kérte, hogy már megkezdhesse a csövek lerakását. Mivel a miniszter jóváhagyta a vállalatba adást a szakbizottság véleményezi, hogy a csövek lefektetésére adják meg az engedélyt, de a vállalkozó saját felelősségére és esetleg kárára. Előbb azonban az összes csöveket egyenként 20 atmosféra nyomással kipróbálják s megméri. A munkálatot folytonos ellenőrzés mellett végzik. A csövek lefektetését a velenzei Körösparton kezdik meg.

* **A Bunyitay liget rendezése.** A városi mérnöki hivatal elkészítette a Bunyitay-liget új tervét, azoknak az óhajoknak figyelembe vételével, amelyeket a bőkezű adományozó: Bunyitay Vince kanonok által felkért férfiak hangoztattak. Ez a terv lényegesen eltér az előbbi tervtől. Nagy gyepes területek lesz-

nek, kevesebb növényzettel, nagy játszó terekkel, atletikai pályával. Az összes költség 35988 korona s ebből tisztán a ligetrendezése 21602 korona.

* **Az építőiparosok közgyűlése.** A nagyváradai építőiparosok szövetségének végrehajtó bizottsága ma — szerdán — este 7 órakor a szövetség hivatalos helyiségében gyűlést tart, melyre a végrehajtó bizottsági tagokat ez uton is meghívja Sztarill Ferenc, elnök.

* **A kereskedelmi iskola ünnepélye.** Az 1848-iki törvények szentesítésének emlékeztetést a nagyváradai felső kereskedelmi iskola növendékei megünneplik és pedig délután 3 órakor. Az ünnepély sorrendjét a következőképp állították össze: 1. Himnusz. Éneklő az ifjuság. 2. Elnöki megnyitó. Tartja Katz Rezső ifjusági elnök. 3. Az ifjú Magyarország. Irta Bartók Lajos. Szavalja Sztankovics József középisk. o. tanuló. 4. Ünnepi beszéd. Tartja Rácz Andor felső o. tanuló. 5. Erős hit. Irta Akrányi Emil. Szavalja Morvath Miklós alsó o. tanuló. 6. Rákóczi-induló. Irta Farkas Imre. Szavalja Steinbach Ernő felső osztályú tanuló. 7. Szózat. Éneklő az ifjuság.

* **Gránát Sámuel szabadlábán.** Lapunkban legutóbb megemlékeztünk arról, hogy Gránát Sámuel, ki védelmével dr. Váradai Ödönt bízta meg, a rendőrkapitányság egy aktacsomó eltüntetésében való bűnrészesség gyanúja miatt letartóztatta és a kir. ügyészre átkísértette. Hermann Aladár vizsgálóbíró Gránát Sámuel kihallgatása után, a letartóztatást szükségesnek nem találván, azonnal szabadlábra helyezte.

* **Fegyelmi ülés a Szunyoghügyben.** Élénken foglalkoztatta a hivatalos köröket az a fegyelmi ügy, melyet Szunyogh István, Biharvármegye tb. aljegyzője ellen indítottak abból az esetből kifolyólag, hogy Szunyogh István tiszteletlenül viselkedett Glace Antal főispánnal szemben. A főispán, tekintettel arra, hogy hivatalból ő a fegyelmi választmány elnöke s mint érdekelt fél, a fegyelmi választmány ülésén nem elnökölhet, más elnök delegálását kérte. A miniszter dr. Miskolczy Ferencz alispánt jelölte ki a fegyelmi választmány elnökségére ezen ügy tárgyalásához. Tegnap itélkezett ebben az országos hírre vergődött ügyben a fegyelmi választmány. Dr. Miskolczy Ferencz alispán elnöklése alatt Varró Domokos műszaki tanácsos, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Platky Miklós és Baranyi András jegyző vettek részt a fegyelmi választmányban. Dr. Wallner Ödön m. ügyész véleményében 200 korona pénzbüntetés kiszabását hozta javaslatba Szunyogh István ellen, mert súlyosbító körülménynek tekintette, hogy Szunyogh István a hivatalos helyiségben követte el a főispán ellen a tisztelatlenséget. A fegyelmi választmány arra az álláspontra helyezkedett, hogy egyforma elbírálás alá esik, akár hivatalos helyiségben, akár azon kívül követi el a tisztelatlenséget s Szunyogh Istvánt dorgálásra ítélte.

* **Halálozás.** Szerény Bélát és nejét súlyos gyász érte, leányuk Szerényi Sárika elhunytával. A kis halott temetése tegnap volt Szécsényben.

* **Megosztozkodtak az óra árán.** Tegnapelőtt déliben a Torna-utca sarkán levő »Két Galamb« vendéglőben elfogta a rendőség Klopca József szekeresest és Kain Henrik csavargót, akik előtte való este Kalmár Dezső cipészegédnek a zsebéből kiemelték ennek zseboráját és az óra eladási árán megosztozkodtak. Mind a kettőt lezárták.

* **Az ősi-biharpüspöki vasut közigi bejárása.** A m. kir. államvasutak igazgatójának előterjesztését a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1909. évi március hó 22-én 20822—III. sz. alatt kelt leiratával a biharpüspöki és ősi állomások között tervezett összekötő vasuti vonal közgazgatási bejárását elrendelte, azok foganatosítására határidőül 1909. évi április hó

28-ik napjának d. e. 9 óráját tűzte ki, összejöveteli helyül pedig Nagyvárad város székházát jelölte meg. Miről a vasut vonal lefektetése által érdekelte feleket azzal értesitem, miszerint a tervezet ellen netalán fenn forgó észrevételeiket a fenti határidőben a közgazgatási bejárás alkalmával a tárgyalás vezetésével megbízott miniszteri kiküldött előtt szóval előterjeszhetők vagy írásban benyújthatók. Nagyvárad, 1909. április hó 8. Glace Antal s. k. főispán.

* **Megszökött a felesége.** Fischbein Adolf pénzszedő panaszt emelt felesége, szül. Singer Mária ellen, aki a leánya nevére férje által betett 300 koronát és a házbérré összegyűjtött 80 koronát magához véve Aradra szökött. Elfogatása iránt intézkedett a rendőség.

* **A Félix-fürdő állandó vendégei** jelenleg a következők: Dr. Fodor Vazul ügyvéd Abrudbánya, Kalmár Zsigmond és Borra Károly gépgyárosok Hódmezővásárhely, Madarász és fia ref. lelkész Karcag, Eglis János fűrésztelep tulajdonos Kövesliget, Peszier Irma magánzónő Nagyvárad, Pálmay Miklós tanító Nagyszénás, Nagy Mihály tanító Békés, Juricskay Ákos földbirtokos, ny. főszolgabíró Nagyvárad, özv. Darabonth Györgyné magánzónő Mezőterem, Schichter Margit és Koldej Mihályné magánzónők Nagyvárad, Roska Vertán magánzó Szilágysomlyó, Böhm Pál Békéscsaba, Fényes Elek földbirtokos, Batiz Vasvár, Kálmán Sándor börtvényos Nagyvárad, Aradi M. Andor igazgató Nagyvárad, Kun Sándor földbirtokos Debrecen, Nagy Antal magánzó Kolozsvár, Dorogi Andrásné magánzónő Nagyvárad, Kúses János és Konyea Károly Makó, Juricskay Zoltán földbirtokos Rikod, Ettore Bampa Békéscsaba.

* **Az osztályorsójáték huzása.** Az osztályorsójáték tegnapi huzásán a következő nagyobb nyeremények lettek kihuzva:

15.000 koronát nyert: 33325.
10.000 koronát nyertek: 45244 116522
5.000 koronát nyertek: 104178 110234 119807.
2.000 koronát nyertek: 2286 4796 5923 6651 10794 13110 16521 16967 17688 23299 29045 31359 35645 43364 46720 50096 55540 57040 57608 64023 86228 94085 105100 110051 114435 121712 121858.
1.000 koronát nyertek: 429 5646 8500 10241 11929 14116 14927 17017 18193 22825 25924 30299 30510 32937 36326 36346 39283 40648 40737 40904 45780 47951 50281 53651 55241 55923 59397 61484 61860 64059 65658 67787 68978 69450 71437 80172 83153 83565 83809 91036 95255 105324 106651 107840 109852 110860 111204 111770 111973 112194 114943 116608 118743.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Boccaccio.
Csütörtök: Csöppség. (Hevesi Gusztival.)
Péntek: Francillon.
Szombat: Csöppség. (Diósi Nusival.)
Vasárnap délután: Aranyvirág, este: Bolond.
Hétfő: A miniszter előszobájában, Ruhin orvos (Mándoky Béla jubileuma.)

Csöppség.

Reményen felül jól bevált az az ötlet, hogy Batizfalvi Elizával kísérletet kellene tenni naiva szerepben is. Batizfalvi Eliza, a pajkos operett-szobret, fellépett egy igen kedves naiva szerepben és sikert aratott. Nem szorult arra, hogy az enyhítő paragrafust alkalmazzuk vele szemben azon a címen, hogy idegen szerepkörben lépett fel. Van érzése, tud érzéssel játszani, megtalálja a megfelelő hangot, mozdulatot, mimikát s mindezeket természetadta színpadai kül-

seje csak hatásosabbá teszi. A Csöppség című szerepe különben kiválóan alkalmas arra, hogy benne itt-ott az élénkebb temperamentum is érvényesüljön, amint hogy tegnap érvényesült is. Látszik Batizfalvi alakításán, hogy erre a szerepre kiváló gonddal készült s azt kedvvel játszotta. Az első felvonásban s a második elején kissé elfogult volt s itt a siker kevésbé mosolygott feléje. A darab első felén túl azonban belemelegedett a szerepbe s innen kezdve egészen kifogástalan naivának bizonyult. A sok tapsot, a szép virágot, melylyel tisztelői meglepték, teljesen megérdemelte.

Az előadás általában a jobbak közé sorolható. Tóth Elek, Sik Rezső, Kassai, Hevesi Mariska, Pogány Janka, Szarvasi és Kemény Ilona mind hozzájárultak az est sikeréhez. Az igazgató pedig megelégedéssel számlálghatja a tömött széksorokat s ha a másik két Csöppség előadásán is — a mi sejtető — ekkora közönség lesz, a Csöppségnek olyan kelendősege lesz az idén, mintha legalább is operett lenne.

Ötven éves színészjubiläum. Mándoky Béla, aki a 60-as évektől kezdve több mint 25 éven át kedvenc művésze volt közönségünknek f. hó 19-én hétfőn a Robin orvos és A miniszter előszobájában című dramolettekben vesz búcsút 50 éves működés után a színpadtól.

Mándoky Béla, kinél népszerűbb színművész kevés fordult meg színpadunkon, valóban megérdemli, hogy ez estén szeretetünkkel övezve ünnepeljük és kellemes emléket szerezzünk neki egy telt házzal.

Mint tudjuk, Glacs Antal főispán és dr. Hoványi Géza a színügyi bizottság elnöke fáradoznak azon, hogy az erkölcsi siker mellett az anyagi is meglegyen.

Kívánjuk, hogy igyekezetök megtalálja a kívánt eredményt.

Nem vagyunk a személyes kultusz hívei, de jól esik látnunk, amikor egy elaggott derék művész érdekében ilyen kiváló egyének fáradoznak.

Miután a diszeldadás bérletszűnetben lesz, jó lesz, ha a t. közönség idejében gondoskodik jegyeinek megváltásáról.

Tehát visszontlátásra hétfőn a színházban és előadás után a banketten a Pannoniában!

EGYESÜLETEK.

A 48-as Népkör közgyűlése.

A nagyváradi 48-as Népkör Husvét hétfőjén tartotta tisztújító közgyűlését, amely élénk érdeklődés mellett ment végbe, dr. Stokker József elnöke alatt.

Dr. Stokker József elnök kérte a tagokat a kör buzgó támogatására. Az egyesületet válság fenyegeti, ha a régi vezető férfiak magára hagyják. Előadja, hogy dr. Adorján Emil alelnök lemondását levélben bejelentette. A közgyűlés a lemondást nem fogadta el, hanem felkéri Adorján Emilt, hogy maradjon továbbra is lelkes, buzgó alelnöke a körnek.

Tudomásul vették a pénztárról és a könyvtárról szóló jelentést.

A választásokon az új tisztikart a következőképp alakították meg:

Diszelnök dr. Barabás Béla. Tiszteletbeli elnök Csobánecz Lajos. Tiszteletbeli főjegyző Schwartz Izidor. Elnök dr. Stokker József I. alelnök dr. Adorján Emil. II. alelnök Cser János. Jegyző dr. Csernyés Béla. Aljegyzők dr. Sarkady Sándor, Garay Géza. Pénztárnok Weisz Lajos. Ellenőr Balogh

Döme. Háznagy Kerekes Elek. Könyvtárnok Oláh Sándor. Ügyész dr. Olasz Béla. Számvizsgálók Mertz János, Stettner István, Wégnér Mór. Választmány: dr. Altmann Jakab, Balog János, Beczkay Lajos, Bereczky Sándor, Borbély Márton, Czeglédi Jeremiás Déry János, Dévald Mihály, Diósi Ferenc, dr. Dóri Ferenc, Felvinczy József (uj), Fried Ferenc, Görömbei Pál (uj), dr. Halász Gyula (uj), dr. Halász Lajos, Hankovits Ferenc (uj), Hann Lajos, ifj. Jóó Ferenc, Kelen Béla, Kezdődy Gyula, Király Zsigmond, Kiss Dávid, Köblös Ferenc, Kuglis János, Láng József (uj), Lendvai János (uj), Lukács Géza (uj), Márkucz Sándor, Máthé István, Mokri János, Molnár János, Nagy János, Niedermann Antal (uj), Orbán Ferenc, dr. Pácz Sándor, Pásztay Lajos, Ramminger István, Rokszin László, Sas Ede (uj), Schwartz Izidor, Sinka László (uj), Szilárdy Ernő, Szokoly Tamás, Tátray Sándor, dr. Thury László, Weisz Károly, Zana K. Vilmos (uj), Zboray Gyula. Pótlagok Bauer Hermann, Cseprega Miklós (uj), Grósz Dezső (uj), Jakab Jakab (uj), Juhász Benedek (uj), Sz. Kocsis János (uj), Kovács Béla (uj), Kriszta Sándor (uj), Nemes Lajos (uj), Tóth Kálmán, Vastag István (u.), Zana Ágoston.

(A Népnevelési Egyesület közgyűlése. A Bihar megyei Népnevelési Egyesület rendes közgyűlése f. hó 25-én, vasárnap d. e. 11 órakor Nagyváradon a vármegyeház nagyszobájában fog megtartani, mely közgyűlésre az egyesület összes alapító-, rendes-, pártoló- és működő tagjait tisztelettel meghívom. A gyűlés tárgyai: 1. A választmány jelentése az egyesület 1908. évi működéséről. 2. Számvizsgáló bizottság jelentése. 3. Az 1909. évi költségelölírányzat. 4. A választmány javaslata a Bihar megyei köznevelődési Egyesülettel való egyesülés tárgyában. 5. Esetleges indítványok. (Az alapszabály 19. § d pontja értelmében minden indítvány a közgyűlést megelőzőleg 8 nappal írásban és megokolva a választmányhoz adandó be. Nagyvárad, 1909. április 13. Dr. Miskolczy Ferenc, egyesületi elnök.

(A nőegylet közgyűlése. A bihar megyei és nagyváradi nőegylet 1909. évi április hó 25 napján, délután 5 órakor az Erzsébet leányóráházban évi közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Az egylet évi működését ismertető jelentés. 2. Az egylet pénztárról szóló jelentés. 3. A választmány által fölvetett rendes tagok bejelentése s azok fölvetésének jóváhagyása. 4. Egy választmányi tagnak választása 2 évre.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Márffy kollektív kiállítása.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Beismerésben vagyok. Hibáztam, mikor elvállaltam a beszámolást a jelenlegi képzőművészeti kiállításról. Erre valóban nem vagyok alkalmas ember; meg kellene égetnem, amit eddig tiszteltem, le kellene borulnom az előtt, amit eddig megégettem, hogy ezt a kollektív-kiállítást méltathassam. Én, aki azelőtt a Szigligeti Társaságban az impresszionizmus mérlegéről tartottam felolvasást, melyért a Nagyváradi Naplótól kemény leckét kaptam, hogy merjek most erről az impresszionista kiállításról írni?!

No de akárhogy kerülgessem is, mint a macska a forró kását, vagy egy kevésbé el-koptatott hasonlattal élve: mint a kutya a sündiszórt; csak bele kell kezdenem. Nos tehát, mikor végignéztem tegnap a közel száz darabból álló kiállítást, eszembe jutott a Mokány Berci valamelyik régi naptárában olvasott anekdota. Az öreg zsidó így szól a feleségéhez: »Czilikám, most már igazán ideje, hogy férjhez adjuk a Szálit, mert eddig volt ő egy nagyon csinos kis leány, de most már kezdő gusztus dolga lenni!« Franciaországban, mint azt a kiállítások bizonyítják, az impresszionizmus, mely jó harminc esztendőre néz vissza, ugyancsak kezdő gusztus dolga lenni, de nálunk, az uraságoktól, nyugati uraságoktól levett ruhák hazájában, sippal, dobbal, trombitával hirdetett,

magasztalt modernség. Modernség nálunk Adyék, Holnapék költészete, dekadensége, szimbolizmusa is, holott az Franciaországban, mint a Bever és Léautand által még 1900-ban kiadott anthologia »Poètes d'aujourd'hui« mutatja, már egy évtizede, hogy nem volt az.

Csak még egyet. Vannak impresszionisták, akiket értünk és tudunk méltatni mi is. Ott van Manet, Renoir Franciaországban; Szinyei Merse Pál mináink. Fájdalom, Márffy nem ezeket követi, hanem Ferenczyt, Grünwaldot és itt ott Rónait; mi azonban sokkal jobban szeretjük, tiszteljük a régi nobilis, becsületes művészetet és a csodaszép természetet, mint hogy Ferenczyéket élvezni tudók.

Eszünk ágában sincs, hogy anathémát kiáltunk rájuk; ez a fiatal óriások tempója akik Benewirt kelmefestőnek titulálják; mi azt mondjuk, Szálka gusztus dolga, vegye el akinek tetszik. Attól se tartunk vissza senkit, hogy a kiállítást megnézze, s kívánunk a fiatal művészeknek sok nézőt, sok vevőt.

Mély tisztelettel,
N. Gy.

A jövő évi hangversenyciklus.

Városunk zenepártolói most abban fáradoznak, hogy a jövő évi hangversenyszézonban elsőrendű fővárosi és külföldi művészek, s lehetőleg a budapesti filharmonikusok közreműködésével több magas színvonalon álló hangversenyt rendezzenek. Más vidéki városok példájára e célból összegyűjtjenék a város összes zenekedvelőit, akik a hangversenyciklusra jegyeiket előjegyzésként s ezáltal az anyagi sikert biztosítanák. Hétfőn délután Semaszenka Ernő elnöke mellett a kaszinóban értekezlet volt, amelyen hat hangversenyt vettek tervbe 40 és 25 koronás idényjegyekkel. A hangversenyekeket, amennyiben a tulajdonosok nagyobb méltanyosságra vólnának bírhatók, a Fekete Sasban, esetleg a Kereskedelmi Csarnokban tartanák. Csakis elsőrendű művészeket és művésznöket léptetnek fel. Előjegyzéseket úgy 40 koronás elsőrendű, mint 25 koronás másodrendű helyekre szerkesztőseggünk is elfogad levelben, vagy egyszerű levelező-lapon.

TÁVIRATOK.

Ő Felsége köszönete Vilmos császárnak.

Berlin, április 13. Ferenc József Ő Felsége megleghangon tartott sajátkezü levelet küldött Vilmos német császárnak, amelyben köszönetét fejezi ki a válság folyamán tanúsított jóindulatu támogatásért.

A trónörökös utazása.

Zágráb, április 13. Ferenc Ferdinánd trónörökös ma ideérkezett. Rövid időzés után folytatta útját Iveka felé.

Náday haldoklik.

Budapest, ápril 13. Náday Ferenc a Nemzeti-színház országos híru művésze haldoklik. Esméletét vesztette. A részvét az egész fővárosban nagy.

A vámtárgyalások Szerbiával.

Belgrád, április 13. Hivatalosan is megerősítik, hogy Forgách és Milovanovics között a szerb kereskedelmi szerződési tárgyalás megheiusult, mert lehetlennének látszott a megegyezés létrejövetele s az osztrák és magyar kormány kijelentette a szerb kormánynak, hogy jobb jobb volna a tárgyalás folytatásával addig várni, míg a monarchia két államában a politikai viszonyok tisztázódnak.

Igyekszik haza.

Newyork. április 13. Caruso felbontotta összes amerikai szerződéseit s a legközelebbi napokban Európába utazik, mert attól fél, hogy a hangját el fogja veszíteni.

A fiemei magyrr püspökség.

Budapest, április 13. A horvát lapok azon híre, hogy gr. Nákó Sándor fiemei kormányzó a fiemei magyar püspökség felállítására tárgyában a pápánál járt, nem felel meg a valóságnak. Nákó gróf egyáltalán nem is volt Rómában.

Értekezlet Kossuthnál.

Budapest, április 13. Kossuth Ferencnél ma délután 1 órakor értekezlet volt, amelyen résztvettek Wekerle, Darányi, Kossuth miniszterek és Szerényi államtitkár.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 7

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. — — —	— — —	10.38
Rozs okt. — — —	— — —	8.96
Zab májusra — — —	— — —	—
Zab okt. — — —	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908.	— — —	6.85
Tengeri jul. — — —	— — —	6.69

Értéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 7

Osztrák hitelrészvény	— — —	631.25
Magyar hitelrészvény	— — —	748.—
Leszámitoló bank	— — —	743.75
Rimamurányi — — —	— — —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	— — —	692.25
Közuti vasut — — —	— — —	552.—
Városi villamos vasut — — —	— — —	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1909. április 7

Magyar arany járadék 4 száz.	— — —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	— — —	93.25
Magyar koronajáradék — — —	— — —	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	— — —	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	— — —	95.50
Osztrák járadék papirban — — —	— — —	186.—
Osztrák járadék ezüstben — — —	— — —	145.—
Osztrák járadék aranyban — — —	— — —	97.25
Osztrák korona járadék — — —	— — —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek — — —	— — —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény — — —	— — —	197.50
Magyar hitelbank-részvény — — —	— — —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény — — —	— — —	730.—
Magyar hitelrészvény — — —	— — —	748.—
London vista — — — — —	— — —	631.50
Páris vista — — — — —	— — —	689.50
20 márkás arany — — — — —	— — —	23.51
20 frankos (Napoleon) — — — — —	— — —	19.02

Német birodalmi márka	—	117.96
Magyar nyereséj sorsjegy kölcsön	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	94.50

REGÉNYCSARNOK.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Írta: **Faragó Béla.**

(Folytatás.)

28

Minden kornak meg vannak a maga kapta alakjai, melynek mintájára idomulnak az emberek, egyik durvábban, a másik finomabban. Móni bácsi a magyar hiu hiszékenysége. Ilona a nagyravágyás lázának képviselője. Nézzünk szét báltermeinkben, hány ilyen alakra akadunk? Mézes Miklós, a postamester, a mindenre vállalkozót képviseli, a kovács kertész lesz, s a halász patkolai tanu. Szádellői Barnabás a pazarló, ki elkölti atyái vagyonát, nem olyan bűnös, mint aki tehetségét nem helyes uton miveli, csak szálleme romjait mentheti meg a társadalom számára. Stanci néni az elhallgató őszinteség, a kerékkötő, de őt is elragadják a lovak; tanácsot ad, de maga is a mámor áldozata. Táltos Pál a rektor, az ügyes haszonleső, ki minden alkalomból pár garast ver . . . más kára nélkül.

Ezzel az utlevéllel elindulhatnak Móni bácsiék Pestre. Főlöleges arcok, szemek, orruk, ajkuk állását, szemök, bajuk színét hozzá tenni. Ha ecsettel nem festhetünk, keveset fejez ki a toll . . .

Évekig élt a legnagyobb takarékoságban Móni bácsi és most egyszerre fölbred benne a pazarlói természet. Nem a magyar-e ez? Kerül, a mibe kerül, de különb vagyok náladnál . . . Az egyszerűség csak máz volt, apja, anyja, később felesége beszédjei visszatartották a pazarlástól, de nem az ünneplés szereplésektől, a hűség a koldusnak s a Nábokoknak közös tulajdona, csak hogy az egyik soványabb, a másik kövérebb határban van.

Frau von Spektakl nem hiányozhatik a keretből, a művészek, a szereplő hősök biztatóra és tapsolóra van szüksége . . . Művésznők, hányszor nyujtatnak maguknak babért, a mit saját pénzükhöz vesznek? Az emberek elítélik és az összes emberiség kivétel nélkül követi a példát.

Két hétig folyt az utikészület. Frau von Spektakl Móni bácsinak beszélt össze-vissza tücsköt és bogarat.

Kelenföldi Anasztázia igyekezett megnyerni Ilonának bizalmát tőkéletes mértékben. Célja felé közeledett. A halhatatlanságnak nem fog többé ügynökösködni, hanem az Ünneplés Parázs családdal bevonul abba a társaságba, hova lehet, és valósítja régi vágyát, első házasságát felbontja és patikáriusné lesz . . . Eddig hízelt s akkor ő hízeltet magának.

Az örvendő család között hazajáró léleknek tűnt fel Parázs Domokos, vagy csak nevezzük őt Szádellői Barnakásnak. Küzdött a lelke, szive és esze . . . Elárulja magát és nejét, vagy kiszolgáltassa bátyját neje kalandos hajlamainak? Végre is arra határozta el magát, hogy ő résen lesz s kellő időben beadja az orvosságot. A bátyafokról néz egyelőre mindent, ha támadnak, ő is támad.

Ilona és Anasztázia más színekben tűntek fel a jövőt.

Szivők világról, szerelmokről is beszéltek. Ábrándjaik tárgyja nem a föld volt. Az égen cikázott képzeletök. Az egyiknek igazán, a másiknak színből.

— Tuds-e csillagokból olvasni Ilonám? . . .
— Én nem tudok.
— Ugy? akkor még szivednek nem ven-

dége a szerelem, s ha az is, csak mikor csalódunk, akkor értjük meg, mit beszélnek a csillagok?

— Te megérted?

— Annyira, hogy szinte hallom is.

Hallod?

— Oh igen, ha csendes nyári alkonyon, mikor az ég csillárja kigyul, hallom vigasztaló énekeket. Az egyik himnuszt zeng, a másik bölcsődalt rebeg, a göncölszekere egész zenekar s az én vezércsillagom Vénusz azt danolja, megvirrad még valaha, nem lesz mindég bus szivemre éjszaka.

— Milyen szép lehet a csillagok beszéde!

— Velem társalog a nap, hold, virágok, az árnyék, a fény, forgószél s a felhő. Egyik elátkoz, a másik megáld. Őszi szélről elkapott katánykóró neveli kétségbeesésem, a fénybogár ragyogása megtanít remélni.

Ilona hallgatta Anasztázia szavait és beleszédült . . . Szegény leány, ha felismeri e dagályosságban az ürességet, úgy tapasztalja azt is, hogy az igaz erzesnek nem lehetnek ilyen kifejezései . . .

— Őh én megérték mindent, — folytatta Anasztázia, amit a lomb susog, a tó csendjét csermely moraját, az eső pörlekedését, vagy a csendes nyári eső enyelgését, mikor a kiszáradt föld kibékül a nedvességet eddig felhőtárházába zárt éggel. A mennydörgést, a villámot olyan jól megérttem, mintha a futó gyermek szállongó lepkét kerget. Tudom, mit dalol a fecske, mit dong a méh, mint gnyolódik a szitakötő, miért nevet a harkály.

— Beh szép tudomány, Hogy lehetne megtanulni?

— Ovakodjál ettől szegény Ilmám, majd ha szived ketté török, kedvesed megcsal, mindnap egy reménnyel leszel szegényebb s egy csalódással gazdagabb, ha nem lesz fájdalomnak részvényes társa, nincsen az, ki balsorsod megsiratná, akkor megtanulod a mindenség nyelvét . . .

Ilona teljesen elszenderedett a beszéd alatt, testén bénaság vett erőt, csak lelke volt ébren s látta maga előtt a hercegi koronát.

A virágok ott lengtek lábánál, a futóka lebilincselte lábait, azt susogták: maradj közöttünk. Nem hallotta, hogy feje fölött sólyom repült. Mit érdekelnék őt a föld illatos diszei, mikor lesi a lég urainak repülését? . . .

Anasztázia észrevette, hogy Ilona eszménye nincsen sem vérbe, sem husba öntve. Egy szellem, egy álomkép.

A legveszedelmesebb eszmény él szívében, ami ha királyban nyerne alakot, az álmódzó szíve koldus után verne . . .

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

DR. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Köszönetnyilvánítás.

Mély hála és köszönet mindazoknak, kik végtelen bánatunkban bennünket szíves részvétükkel vigasztalni igyekeztek.

Nagyvárad, 1909. április 14.

Daday család.

Alapított 1890.

C. P. a legelőkelőbb mellfűző gyár Párisban. Egyedül képviselője Magyarországon

Rosensweig Róza

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi. ut 3

Mant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad, Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Preis R.

Paplan, madrac, szalmazsákok, paplanlepedő, párnahuzat toll állandóan kapható az ágynemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét Vásznat és Fehérneműt csakis

Strohmayer Pál

cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent. László-tér 1. szám a kishíd mellett.

Telefon 166. Telefon 166

Alkali vásárunk felülmul

minden versenyt.

Divat selymek 75 krtól.
Női divat szövetek 46, 63, 82 kr.
Mosó barketek 22, 28, 33, 40 kr.
Mosó borduros delin 24, 26, 28 kr.
Raktárunk egyéb készlete dec. 31-ig tetemesen le van szállítva.

KLEIN TESTVÉREK divatáruháza. Zöldfa-ut elején.

Legbiztosabb és legmegbízhatóbb nyaraltatás !!

A nagyérdemű közönség b. figyelmébe ajánlom, hogy szőrmeáruikat, téli öltönyöket, függönyöket, szőnyegetek stb. nyaraltatás végett csakis szakmabeli egyéneknél méltóztassanak elhelyezni, hol kívánatra bármikor felmutatható legyen, a nyaralások tisztán kezelve, gondozva és kijavítva annak idején haza szállítatom. A raktárom s üzletem a károk ellen biztosítva van, azért kérem a nagyérdemű közönség szives bizalmát.

Tisztelettel

ZIMÁNYI ANDRÁS
szücs mester.

Színház-u. 4. sz. Dr. Adorján Emil-ház.

Meghívó.

A „Gazdasági és Iparbank Részvénytársaság“ Nagyváradon 1909. év május hó 5-én délután 4 órakor saját üzlethelyiségében

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a részvényesek ezennel meghivatnak.

A közgyűlés tárgya:

Egy igazgatósági tag választása.

Nagyvárad, 1909. április hó 13-án,

Az igazgatóság.

Minden részvényes, aki a közgyűlésen részt akar venni, tartozik a közgyűlést megelőző nap déli 12 óráig legalább négy héttel előbb már nevére átírt részvényeit az intézetnél letenni.

Alapított 1889-ben. Alapított 1889-ben.

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a.

TELEFON 180. TELEFON 180

A tisztaság kedvelők szives figyelmébe ajánlom »Emke« parquette és padló fénymazam, kerti butor festékeim mindenféle színben brundinom, butor, réz és ezüst tisztító szereim és cipőcrémem. Vevőimet 20 év óta elismert pontos kiszolgálásban és olcsó árban részesítem.

!! **Kérem címre ügyelni.** !!

A Biharmegyei Takarékpénztár

szálogháza

e hó 21-én

árverést tart.

Kéretnek a felek zálogjegyeik rendezésére.

Kiadó lakások

Nagy Sándor-utcán építés alatt álló kétemeletes házban egy 6 szobás, három 5 szobás, egy 4 szobás, egy 3 szobás és két 2 szobás modern lakás és egy nagyobb világos pincehelyiség **1909. nov. 1-től kiadó.**

Értekezhetni: **SZTARILL FERENC** építész irodájában. (Emke-épületben).

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

MAGYAR BANK

részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota.

Üzletfeleink érdekében egy nagyobb fővárosi jelzálogbankkal állandó összeköttetésbe lépve, abban a helyzetben vagyunk, hogy

nagyváradai házakra,

továbbá Biharmegyében levő földbirtokokra kedvező feltételek mellett

10, 20, 25, 40 vagy 50 éves

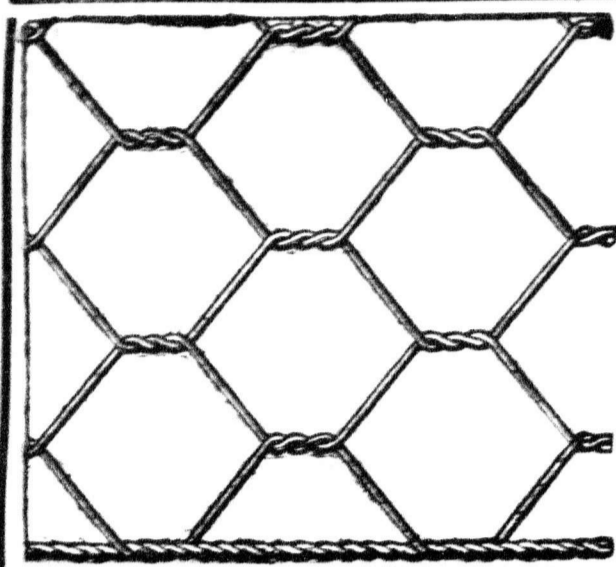
törlesztéses kölcsönöket adhatunk.

Már bekebelezett 6 százalékos vagy ezt meghaladó kamatozású kölcsönöket

olcsóbb kamatu

törlesztéses kölcsönre bélyeg- és illetékmentesen átválttatunk.

Mindennemű felvilágosítással intézetünk jelzálog osztáya készségesen szolgál.

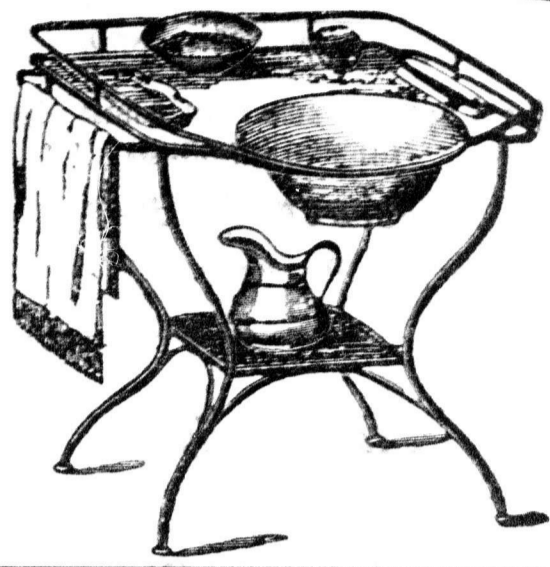
KERITÉS FONATOK

cinneze nagyválasztékban különböző vastagság méreteiben 1 □ méter 40 fillértől feljebb.

Réz- és vasbutorok, mozdó asztalok teljesen felszerelve, márványlappal legolcsóbban

Tarsoly és Risztó

vaskereskedésében N.-varad, Rakóczi-ut. Telefon 390

Üvegfestészet, edzési műterem, üvegcsiszolda
és tükörgyártó telep.

Neumann Károly

Nagyvárad, Teleki-u. 11.

a Kereskedelmi és Iparkamara palotájában.

Művészi kivitelű templomablakok tervezése és készítése, üvegdéz, arannyal és ezüsttel is.

Diszivegezés, címerfestészet. Üvegcsiszolás, rézfoglalatok, modern kirakat és kávéházi berendezések.

Tükörborítások, pecsétes régi tükrök újraöntése.

Árjegyzék, tervrajzok díjmentesen.

:: Impregnált ::

gazdasági magvak

a m. kir. vetőmagvizsgáló állomás ólomzárjával ellátva minden zsák. Legmagasabb csira képesség és aranka mentességről szavatolunk.

Mauthner-féle

Vetemény magvak.

Virág magvak, — pázsit mag

Mezei János és Társánál

Nagyvárad, Szt. László-tér.

:: Nagyvárad Takarékpénztár épület. ::

Telephon: 249. szám.

Hölgyek

részére nélkülözhetetlen.

Legjobb szépitőszer a

FÖLDES - FÉLE MARGIT CRÉME.

Pár nap alatt biztosan eltávolít szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrkéreg (Mittesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és az arcot fehérré, simává varázsolja, üdit és fiatalít.

Ára: kis tégely 1 kor. nagy tégely 2 kor.

Kiváló toilett-cikkek: Margit-hölgypor (8 színben) 1-20 kor., Margit szappan 70 fillér, Margit-fogpép 1 kor., Margit arcvíz 1 kor.

Kapható NAGYVÁRADON: Szénássy Ferenc, Farkas István, Nagy Kormány Zoltán, Hegedűs R., Bleier József, Grósz Sándor, Heringh Sándor, Lesznér Altréd, Molnár Lajos, Nyíri György, Pohl Jenő, Vadász Albert drog., Berger Sándor illatsz. — SZALONTÁN: Berkes Árm. Szabó Emil gyógyszerárakban.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle
Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 4.50 kor. 100 gyertyásé 7 kor. 50 fill.

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng. Sima izzólámpa dbja 72 fillér, tehát 5 százalék kártell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképezési lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kártell áron alól kaphatók.

Csillárok.

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítási

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.